

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 46 (1093) 14 ЛІСТАПАДА 2012 г.

МЗС падтрымлівае ідэю ТБМ аб падрыхтоўцы міжнароднага сертыфіката беларускай мовы

*Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"*
220034, г. Мінск вул. Румянцева, 13, тэл. 213-43-57, 284-85-11, разліковыя рахунак
№ 3015741233011 у аддз. №539 ААТ "Белінвестбанка", г. Мінск, код 739

13 верасня 2012 г. № 65

Сп. У. Макею,
Міністру замежных спраў
Рэспублікі Беларусь,
220030, вул. Леніна, 29, г. Мінск

Паважаны Уладзімір Уладзіміравіч!

ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" ініцыяту стварэнне Рабочай групы, якая зоймеца распрацоўкай сертыфіката беларускай мовы як замежнай. Такая неабходнасць абумоўлена рэгулярнымі зваротамі ў нашу структуру замежных грамадзян, якія вывучаюць беларускую мову ў замежжы (Расія, Украіна, Польшча, Славакія, Чехія і інш.) і ў беларускіх ВНУ. Яны маюць пільную патрэбу ў адпаведным сертыфіката ўзроўню валодання беларускай мовы як замежнай: адны хацелі б праверыць уласныя веды і матываваць сябе ў больш глыбокім і дасканальнім валоданні моваю, другія хацелі б развіць у сябе навыкі самакантролю і самаацэнкі, трэція - уладавацца на працу, дзе спатрэбіца пацверджанне іхнага ведання беларускай мовы і/ці свабоднага карыстання ёю.

Несумненна, што наяўнасць сертыфіката, які адпавядае міжнародным стандартам валодання мовы, паспрыяе павышэнню як міжнароднага статусу самой дзяржаўнай беларускай мовы, так і іміджу нашай краіны. Усё гэта вымагае распрацаваць сістэму ўзроўню валодання беларускай мовай у адпаведнасці з рэкамендацыямі "Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference. Council for Cultural co-operation, Educational committee, Strasbourg, 1996", а таксама з улікам указанняў ALTE (Асацыяцыя лінгвістычнага тэставання ў Еўропе). Прыгадаем, што такія сертыфікаты згодна з узроўнямі валодання мовы распрацаваны для шэрагу славянскіх моў - рускай, чэшскай, польскай, славацкай і інш.

Мы ведаём, што ў розных навучальных установах нашай краіны шмат робіцца дзеля папулярызацыі беларускай мовы: не толькі прафесіянальнае выкладанне беларускай мовы замежных грамадзянам на філалагічным факультэце БДУ, але і распрацоўка адпаведных тыповых, вучэбных і рабочых праграм, стварэнне і выданне дапаможніка для навучання беларускай мове як замежнай у розных ВНУ. Акрамя таго Беларускі дзяржаўны юніверсітэт уваходзіць у 2% лепшых універсітэтаў свету, займаючы ў гэтым рэйтынгу 595-е месца (з 3000 магчымых) і 4-е месца сярод універсітэтаў краін СНД, масштабны спектр міжнародных сувязяў як з тэхнічнымі, так і з гуманітарнымі юніверсітэтамі Еўропы, Азіі, Амерыкі і ўваходзіць у Еўрапейскую адукацыйную прастору, таму мяркуем, што сертыфікацыйныя іспыты па беларускай мове як замежнай можуть праводзіцца на базе БДУ як асноўнай вышэйшай навучальнай установы Рэспублікі Беларусь.

Просім Вас падтрымкаць нашу прапанову па падрыхтоўцы Міжнароднага сертыфіката беларускай мовы і дэлегаваць Вашага прадстаўніка ў Рабочую группу.

З павагай, старшина ТБМ

А.А. Трусаў.

**МИНІСТЭРСТВА
ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
ул. Леніна, 19, 220030, г. Мінск
тэл. +375 (17) 227-29-22,
факс +375 (17) 227-45-21
e-mail: mail@mtfbelarus.gov.by
р/н 3604900003253 ААБ «Беларусбанк»
філіял 510 код 603

09.10.2012 № 14-41/19049
На № 65 ад 13.09.2012

**МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**
ул. Леніна, 19, 220030, г. Мінск
тэл. +375 (17) 227-29-22,
факс +375 (17) 227-45-21
e-mail: mtd@mailbelarus.gov.by
р/н 3604900003253 ААБ «Беларусбанк»
філіял 510 код 603

ГА "Таварыства беларускай мовы імя
Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск, вул. Румянцева, 13

Аб сертыфікаце беларускай мовы

Міністэрства замежных спраў падтрымлівае ідэю і прапанову ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" аб падрыхтоўцы міжнароднага сертыфіката беларускай мовы для тых, хто вывучае яе як замежную.

Лічым, што гэта праца павінна праводзіцца дзяржаўнымі установамі (Міністэрства адукацыі, Міністэрства культуры) з абавязковым узделам ВНУ і пры магчымай падтрымцы грамадскіх арганізацый. Такі падыход дыктуецца фінальнай мэтай: дзяржаўныя стандарты і дзяржаўнае прызнанне.

Са свайго боку Міністэрства накіруе прапанову ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" ў адрас зацікаўленых дзяржаўных установ.

Намеснік Міністра

А.М. Купчына.

9 772 073 703 003 >

ISSN 2073-7033

200 гадоў з дня нараджэння Паўлюка Багрыма

**Паўлюк БАГРЫМ (2
(14 лістапада 1812, в. Крашын Наваградскага павету Гарадзенскай губерні, цяпер Баранавіцкі раён Берасцейскай вобласці - 2011, в. Крашын) - беларускі паэт.**

Вучыўся ў пачатковай парафіяльнай школе, фундатарам якой быў ксёндз В. Магнушэўскі. Пазнаёміўся з вольнадумнай пэзіяй; пачаў пісаць сам. У сувязі з сялянскім хваліяннем 1828 г. у Крашыні і за распавісюджанне верша "Бунт хлопаў" (варыянт "Рабункаў мужыкоў") Я. Баршчэў-

скага) прыцягваўся да следства. Паўлюк Багрым, як і яго бацька, быў кавалём. У рамястве дасягнуў маствацкіх вяршыняў, пра што сведчыць зробленая ім каваная жырандоля, якая і сёння захоўваецца ў Крашынскім касцёле. Пахаваны на мясцовых могілках.

Ад літаратурнай спадчыны паэта захаваўся толькі адзін верш "Зайграй, зайграй, хлопча малы...", які стаў хрестатым для беларускай літаратуры.

Упершыню гэты верш апублікаваў у сваіх усамінах наваградскі адвакат І.

Яцкоўскі.

На думку Р. Зямкевіча (і М. Гароцага) П. Багрыму належала і аўтарства ананімнага верша антыпрыгоннага духу "Гутарка Данілы з Сцияпанам".

К. Жураўскі збіраў успаміны і дакументы пра паэта, зрабіў фотакопіі адпаведных дакументаў.

У 1985 годзе ў Крашыні адкрыты музей народнага мастацтва і рамёстваў імя Паўлюка Багрыма.

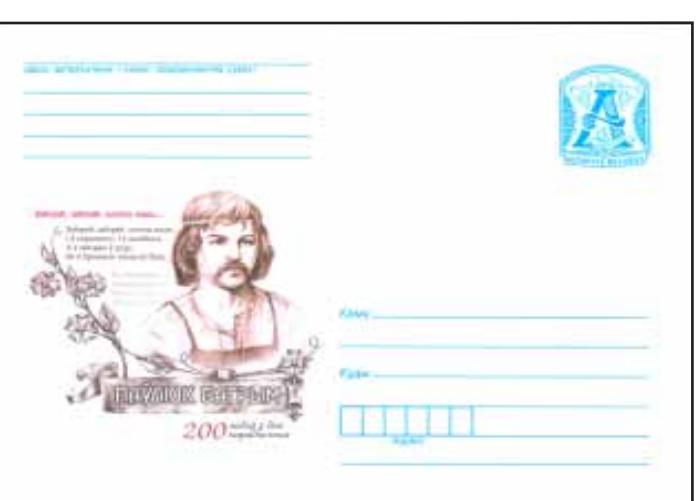
Вікіпедыя.

*(Працяг тэмы пра
Паўлюка Багрыма на стр. 4.)*

Канверт да 200-х угодкаў з дня народзінаў Паўлюка Багрыма

18 кастрычніка
2012 года Міністэрства
сувязі і інфармацыі выпу-
сціла юбілейны канверт,
прысвечаны 200-м угодкам
з дня народзінаў Паў-
люка Багрыма. Выяву паэта
зрабіў мастак М. Ры-
жы. На зваротным баку
канверта ў чырвоным ко-
леры размешчана карот-
кая інфармацыя пра жыц-
цёвые шляхі паэта і каваля
з мястечка Крашын (Бара-
навіцкі раён) Паўлюка Ба-
грыма. Юбілейны кан-
верт быў выпушчаны ў
Бабруйскай друкарні

А.Ц. Непагодзіна. Раней мы
паведамлялі, што ў жніўні 2012
года баранавіцкі сябры ТБМ
звярнуліся да міністра сувязі і
інфармацыі Мікалая Панцялея
з просьбай выпустыць памятны

канверт да 200-годдзя паэта
Паўлюка Багрыма.

- Шчыры дзякую кі-
рауніцтву Міністэрства сувязі і
інфармацыі. Выпуск такога
прыгожага канверта ў гонар

Паўлюка Багрыма - эта добрае
шанаванне памяці адзінага ся-
лянскага паэта XIX ст., - адзна-
чы ёў старшины Баранавіцкай
Рады ТБМ Віктар Сырыца.

Вітусь Свабодзкі.

I ЗНОЎ ПРА ЗМІЦЕРА ЖЫЛУНОВІЧА

(Працяг. Пачатак у папярэднім нумары.)

* * *

Пішучы свае артыкулы і ўспаміны з гісторыі Беларускай Сацыялістычнай Грамады, Антон Луцкевіч мусіў сёе-тое замоўчаваць. І рабіў ён гэта дзеля таго, каб не нашкодзіць людзям, якія жылі ў СССР. Напрыклад, ён не паказаў, што ў 1917 годзе сябрам ЦК БСГ быў Якуб Колас, што старшынём ЦК партыі ў чэрвені 1917-га стаў Зміцер Жылуновіч.

Эрнэст Ялугін, са свайго боку, мусіць, хацеў палепшыць імідж Жылуновіча ў вачах цвердалобых бальшавікоў. У свае апавесці ён сцвярджаў, што на III з'ездзе БСГ (кастрочнік 1917-га) Жылуновіч выбраў такую лінію паводзіну ці з падказкі - не так важна. Важнае, што Беларускі нацыянальны камісарыят, чым органам была "Дзянніца", істотных прэтэнзій да рэдактара не меў.

Калі ж шыхтаваць беларускія газеты 1918-га паводле падачы матэрыялу (паводле аўтэктыўнасці інфармацыі, яе "прывязанасці" да канкрэтных даты і месца), дык тут будзе іншы шыхт: "Гоман", "Вольная Беларусь", "Беларускі Шлях", "Дзянніца".

Рэдактар "Дзянніцы" Зміцер Жылуновіч, мусіць, не здагадваўся, што кожная падзея мае пэўную дату, што ў інфармацыйных матэрыялах трэба пазбягніць ацэнак. Горшыла газету і граматыка, тое, што Жылуновіч спрабаваў увесці ў норму пэўныя асаблівасці капыльскай гаворкі, у прыватнасці канчатак **-ум:** у **зялёнум, аб высокум...**

Загадкай (прынамсі для мяне) застаецца тое, чаму да Жылуновіча прыставілі другога рэдактара - Івана Пятровіча (Янку Нёманскага). Газета ўсё роўна як была, так і засталася жылуновічайскай.

* * *

Пра Беларускі нацыянальны камісарыят, у якім працавалі сябры БСГ і ўчарашнія сябры БСГ, пра гульні бальшавікоў "на беларускім участку працы" апошнім часам пішучы нямала і цікава. Радуе, што тэму даследуночы маладыя (мая ўвагу звярнулі артыкулы Сяргея Сіняка). Да гэтай тэмі зварнуўся і Рыгор Лазько.

Вось некаторыя яго высновы: 1) "Петраградская беларуська-сацыялістычныя" да сваіх сяброў па нацыянальному руху, якія засталіся ў Менску..."; 2) "Белнацкам не стаў для савецкага ўрада цалкам сваей, заслугоўваючай да веру арганізацый". І іншыя высновы: студзенская падзея 1918 г. (падтрымка Петраградам разгону Усебеларускага з'езду, разгон Устаноўчага сходу, расправа з тымі, хто выйшоў Сход падтрымаць, і да т. п.) паказалі беларускім сацыялістам, што бальшавікі не для таго ўчынілі дзяржаву пераварот, каб аддаць уладу, што яны не спыняцца перад самымі брутальнімі метадамі ў барацьбе з апанентамі. І беларускім сацыялістам, хай сабе і з білетамі бальшавіцкай партыі ў кішэнях, нічога не заставалася як падладжвацца пад гэты рэжым і дамагацца ад яго хоць якіх саступак для Беларусі. Яны, можна сказаць, кіраваліся

правілам Iвана Луцкевіча: з паршывай авечкі хоць воўны жмук.

* * *

Зміцер Жылуновіч аж да восені 1918-га працягваў лічыць сябе сябрам БСГ, спрабуе пасля пераезду Белнацкаму ў Москву наладзіць партынае жыццё, аднак гэта яму не ўдаецца. Хутчэй за ўсё з тae прычыны, што ва ўмовах бальшавіцкага тэрору нават лаяльныя да бальшавікоў сябры БСГ "страха ради иудейска" вырашылі не рзыкаваць. І Жылуновіч уступае ў бальшавіцкую партыю. Яго, новаспачанага бальшавіка, у снежні 1917-га выбіраюць старшынём канфэрэнцыі беларускіх секцый Радзівіл-Дзяржавінскай партыі (бальшавікоў). Іосіф Лагун, трапіц з чаргі камісара Белнацкаму, працануе кандыдатуру Жылуновіча на пасаду камісара БНК. Жылуновіча выбіраюць старшынём Цэнтральнага Бюро беларускіх секцый РКП(б).

Усё чакаю даследаванне нашых гісторыкаў на тэму Беларускай камуністычнай партыі. У літаратуры прасокаваюць нейкія згуки тагачаснай барацьбы вакол гэтага пытання. Ва ўсіх разеў буў запланаваны ўсебеларускі з'езд камуністычных арганізацый у Менску. Думаецца, што Жылуновіч ды іншыя разумелі неабходнасць супрацьпастаўіць бальшавікам Заходнія камуны беларускі камунізм.

Забягаючы наперад. Жылуновічу і яго аднадумцам не ўдалося стварыць Беларускую камуністычную партыю, але праз год гэты праект будзе реалізаваны. На самым пачатку 1920-га на захопленай палякамі тэрыторыі Беларусі з'явіцца Беларуская камуністычна арганізацыя на чале з Усеваладам Ігнатоўскім. Гэта буў выдатны палітычны ход. Калі ў ліпені 1920-га бальшавікі прыйшли ў Менск, яны мусілі мець справу з аўтэнтычнымі беларускімі камуністамі.

* * *

Дзе архіў Жылуновіча? Гэта пытанне я не раз і не два задаваў Віталю Скалабану.

Дзе пратакол пасяджэння Цэнтральнага Камітэта бальшавіцкай партыі ад 24 снежня 1918 года? Не малі ж Ленін і Сталін без ЦК вырашыць пытанне пра ўтварэнне Беларускай Савецкай Рэспублікі. Апроч таго, вельмі імаверна, што на тым пасяджэнні была прынятая пастанова аб скліканні I кангрэсу Камуністычнага Інтэрнацыоналу, бо датай 28 снежня Ленін даў адпаведнае даручэнне наркому замежных спраў Георгію Чычэріну.

Рыгор Лазько напісаў, што аўтэнтычніе БССР - гэта інструмент палітыкі Савецкай Расіі ва Ўсходній Еўропе. Не згаджуся. Трэба зірнуць шырэй.

Ленін супрацьпаставіў сваю партыю Сацыялістычнай

Цікавытым, што ў ім няма слоў: *"наша краіна (край, старана) абавязчаваеца Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікай Беларусі. Няма ў Маніфесце ні такога слова спалучэння, ні абрэвіятуры ССРБ. Нічога ў Маніфесце не сказана пра тэрыторыю Беларусі.*

Юрыдычна ССРБ узінкае 2-3 лютага 1919 года - на I Усебеларускім з'ездзе Саветаў. Менавіта тады і з'яўляюцца гэта назва і гэта абрэвіятура. А да з'езду ў пратаколах Часовага ўраду новую рэспубліку называлі проста Беларуссю або Беларускай Рэспублікай.

* * *

Калі я скажу, што Жылуновіч быў наўмы сялівек, гэта будзе няправда. Калі я скажу, што ён быў даверлівы чалавек, і гэта будзе няправда. Як палітык ён быў нявопытны чалавек. І з прычыны сумленнасці празмерна даверлівы. Памойму, Жылуновіч доўга не разумеў, што да ўлады ў Расіі прыйшлі людзі (далей цытую Антона Луцкевіча), "гатовыя на ўсё, пазбяўленыя усякіх "скрупулаў", далёкі ад гуманітарызму". Падманваць, ашукацца праціўніка і саюзника для іх было звыклай справай.

Стварэнне БССР у вачах бальшавіцкіх лідараў было не чым іншым, як перабудовай Аблывакамаха. Сталін так і пісаў у канцы 1918-га: *"Все вопросы перестройки Облисполкомзата уже решены"*. Справа была ў перайменаванні і ў пэўнай перастаноўцы мэблі, а сутнасна нічога не мнялася. Практычна ўсё заставалася як і раней. Хіба што ранг мясцовых кіраўнікоў падымалася: раней была вобласць, камуна, а цяпер, што ні кажы, рэспубліка. Мяснікі, Кнорынг ды іншыя па-ранейшаму пачуваліся тут гаспадарамі.

Уяўляю, як Жылуновічы ды іншыя беларускіх камуністаў уразіла вераломства бальшавікоў, калі яны даведаліся, што Сталін і Мяснікі элементарна абліялі іх вакол пальца. Мала таго, што ўсе ключавыя пасады ў Часовым урадзе Беларусі былі прадугледжаны для байкоў штабалту Мяснікія, выявілася, што ў Жылуновіча і Мяснікія маюцца розныя спісы сябру Часовага ўраду Беларусі, узгодненыя з ўсё тым жа Сталінім, і што ўчарашнія праціўнікі самі назывы "Беларусь" будуць, паводле другога спісу, у гэтым урадзе пераважаць. Больш за тое, выявілася, што кіраўнік спраў ўраду, "правай рукой" Жылуновіча мае быць не беларускі камуніст Пётр Клыш, пазней расстрэляны палякамі, а Вільгельм Кнорынг. Так сказаць, наглядчык.

І не запратэстуюш, і не назавеш ашуканцаў ашуканцамі. У бальшавікоў жалезная субардынацыя і дысцыпліна. Арганізацыя, якая ад самага пачатку мела адзнакі крыміналнай групоўкі.

(Заканч. у наст. нум.)

Свята паэзіі ў гонар 200-х угодкаў з дня народзінаў паэта Паўлюка Багрыма

У мястечку Крашын (Баранавіцкі раён) 4 лістапада 2012 года адбылася святочная імпрэза, прысвечаная 200-м угодкам з дня народзінаў адзінага беларускага сляянскага паэта XIX ст. Паўлюка Багрыма. Напачатку ўдзельнікі і госці ўрочыстага мерапрыемства наведалі ў Крашынскай СШ музей народных мастацтваў імя Паўлюка Багрыма. Затым ў актавай зале школы тварылася супрадуная свята паэзіі ў гонар Паўлюка Багрыма, якое адкрыла дырэктар школы Наталля Сіліцкая. Трэба адзначыць, што навучэнцы школы вельмі моцна ўразілі ўсіх прысутных выдатным чытаннем вершаў У. Караткевіча, Н. Загорскай, І. Леткі ў гонар Паўлюка Багрыма. Пра паэтычны і мастацкі талент "беларускага Шаўчэнкі" гаварылі кандыдат філалагічных навук Язэп Янушкевіч, паэт і даследчык літаратуры Міхась Скобла. Шчырымі воллескамі гледачы суправаджалі спявачку Беларускай дзяржаўнай філармоніі Таццяну Грыцэвіч.

З школы ўдзельнікі святочнай імпрэзы накіраваліся на мясцовыя могілкі, дзе пахаваны наші знаны паэтычны дудар і каваль Паўлюк Багрым. Пасля ўскладання кветак выступілі старшыня Крашынскага сельскага савета Таццяна Шчарбакаўчык, Язэп Янушкевіч, Святлана Радкевіч, якія падкрэслілі не толькі важны і значны ўнёсак Паўлюка Багрыма ў беларускую культуру, але і неабходнасць яго захавання для наступных пакаленняў. Запаліўшы свечку на магіле паэта Паўлюка Багрыма, ўдзельнікі святочнай імпрэзы праспівали "Магутны Божа".

Працяг свята адбываўся на Багрымавай вуліцы, дзе крашынскія гаспадары і гаспадыні частавалі ўдзельнікамі свята не толькі мясцовымі сістравамі і прысмакамі, але і чаркай і смачным печывам.

Свята вуліцы суправаджалася танцамі і беларускімі песнямі.

Затым ўдзельнікі і гості крашынскага фесту накіраваліся на тое месца дзе была кузня, дзе Паўлюк Багрым зрабіў знакамітую жырандолю, якая сёння ўпрыгожвае мясцовых каталіцкіх касцёл. Супрацоўнікі Баранавіцкага райвыканкама і Крашынскага сельсавета пасадзілі на месцы былой кузні прыгожыя дрэвы і прымацавалі адпаведную шыльду. Паэт Алеся Белы прачытаў свае вершы да 200-гаддзя Паўлюка Багрыма, а краснавец Васіль Дубейка распавёў прысутнымі пра неабходнасць вывучэння і пропаганды спадчыны Паўлюка Багрыма. Старшыня Баранавіцкай Рады ТБМ Віктар Сырыца перадаў Багрымавому музею лістуванне з Міністэрствам сувязі і інфарматыцы і канверт з выяваю Паўлюка Багрыма, спецыяльна выпушчаны да гэтай слáйной даты.

Крашынскае свята ў гонар Паўлюка Багрыма скончылася вялікім канцэртам ў мясцовом сельскім клубе.

Вітус Свабодзік

Тут слухаў жаўрукоў вясёлы спеў,
Каваў падковы - знак ічаслівай долі...
Ён нешта для людзей зрабіц паспей,
А шчасце сваё выкаваць - не здолеў?

Алеся Белы.

Ва Украіне дзейнічае дзяржаўная праграма развіцця ўкраінскай мовы

9 лістапада ва Украіне адзначалі Дзень украінскай пісьменнасці і мовы. Гэтае свята было ўстаноўлены ўказам презідэнта Украіны Леаніда Кучмы ў 1997 годзе.

Як паведамляе поносты.ua, яно адзначаецца штогод у дзень ушанавання памяці Прароднага Нестара, паслядоўніка стваральніка славянскай пісьменнасці Кірылы і Міфодзія, манаха Кіева-Печэрскага манастыра, аднаго з аўтараў "Аповесці мінулых гадоў".

З нагоды свята презідэнт Украіны Віктар Януковіч выступіў з віншаваннем. Ён адзначаў, што ўкраінская мова "з'яўляецца магутным фактартам кансалідаванага дзяржаўнага будаўніцтва, што спрыяе ўзбагачэнню духоўнай культуры грамадства".

"З глыбіні стагоддзяў Украінскае дзяржава сцвярджалася праз пісьмове слова. Шлях яго развіцця акрэслены ў выбітных дасягненнях нашых продкаў", - гаворыцца ў віншавальным зва-

роце Януковіча.

Паводле традыцыі, у гэты дзень Нацыянальнае рэйды Украіны арганізуе ўсеукраінскую дыктоўку нацыянальнага адзінства. Летася Нацыянальная радыёкампанія атрымала больш за 17.000.000 дыктоўтава не толькі з Украіны, але і з Расеі, Беларусі, Малдовы, Нямеччыны, Бельгіі і нават Тайланда.

Таксама паведамляецца, што ў бюджэце Украіны на 2013 год прадугледжаная фінансаванне адмысловай дзяржаўнай праграмы развіцця украінскай мовы.

У Беларусі адсутнічае

дзяржаўная падтрымкі беларускай мовы, а ў 1995 годзе быў ініцыяваны рэферэндум, які, як тады папярэджалі нацыянальна арыентаваныя палітыкі, істотна ўскладніў становішча беларускай мовы.

Беларускую дыктоўку ў апошнія гады праводзяць грамадскія арганізацыі, у іх бяруць удзел палітыкі, прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі, акрэдytаваныя ў Беларусі дыпломаты, аднак выпадкай ўдзелу ў іх афіцыйных асобаў ці асвялення ў дзяржаўных СМИ вельмі мала.

Nash kar.

Віталій Клічко:

Дзяржсаўнай мовай ва Украіне мусіць быць толькі ўкраінская

зіцыйяй сваёй партыі па моўным пытанні:

- У Расіі дзяржсаўнай мовай з'яўляецца руская, у Германіі - нямецкая, у Польшчы - польская, чаму ва Украіне павінна быць дзяржсаўнай мовай якая-небудзь іншая. Што тычыцца мовы, то я шмат разоў адказваў на гэтае пытанне. Мова - гэта сімвал, яна такая ж як гімн, яна такая ж як герб. І што

тычыцца дзяржсаўнай мовы, то яна павінна быць ва Украіне адна, гэта павінна быць украінская мова. Гэта наша выразная пазіцыя.

Неакрэсленасць "Удару" ў некаторых пытаннях нацыянальнай ідэнтыфікацыі да выбараў, як лічаць эксперыты, забрала даволі шмат галасоў у Віталія Клічка на карысць іншых апазыцыйных партый, больш паслядоўных ва ўкраінскай справе.

*Рыгор Сапяжынскі,
Беларускае Радыё Рацыя.*

У магілёўскім ТБМ

17 каstryчніка адбылося чаргове пасяджэнне гуртка беларускай мовы, арганізаванае магілёўскай суполкаю ТБМ і прысвечаное сотым угодкам Максіма Танка (Яўгена Скурко). Быў прагляданы прыктыццёвым дакументальным фільм пра паэта, празаіка, чальца беларускага супрацівіў ў гады Другой Рэчы Паспалітай. Варта сказаць, што ў свой час Яўген Іванавіч (так, вядома, гучала сапрадуная імя паэта) паяздреў як ад польскіх уладаў, так і ад НКУС. Да таго ж, арганізатары запрэзентавалі прысутным авангардныя на час стварэння творы легендарных "Песняроў" на слова Максіма Танка.

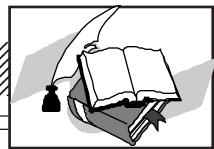
А праз тыдзень, 24 каstryчніка, чарговы гурток беларускай мовы быў прысвечаны беларускім ручнікам.

Было расказана пра сімволіку беларускага арнаменту, звычай, звязаны з выкарыстаннем ручнікоў. Арнаменты ручнікоў захоўваюць у сабе псыхалагічныя партрэты наших продкаў, "фатаграфію", замалёўку як беларуская мікракосмасу, так і старожытнага адчуўнання зневінага свету.

Па-праўдзе, ёсьць сярод нас зацікаўленыя ў захаванні беларускага этнічнага абліча людзі, для якіх нашая нацыянальная культура - і ў тым ліку традыція ручнікоў - застаецца тым, чаму можна прысвяціць сваю душу.

*Аляксей Карпенка,
г. Магілёў.*

Чыгунка апраўдаеща

МІНІСТЭРСТВА ТРАНСПАРТУ І КАМУНІКАЦІЙ
РЕСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ДЗЯРЖАУНАЕ АБ'яднанне
БЕЛАРУСКАЯ
ЧЫГУНКА

вул. Леніна, 17, 220000, г. Мінск
тэл. (017) 225 48 60, факс (017) 227 56 48
E-mail: ps@rw.by
Рр. 3012600090017 філіял 527 «Белжелдор»
ААТ «АБ Беларусбанк» код 254 г. Мінск
АКПП 00047792 УНП 100088574

17.10.2012 № 10-01-09/7-1542

На № _____ ад _____

OKOGU 02193

МІНІСТЭРСТВО ТРАНСПАРТУ І КАМУНІКАЦІЙ
РЕСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ
БЕЛАРУСКАЯ
ЖЕЛЕЗНАЯ ДОРОГА

ул. Леніна, 17, 220030, г. Мінск
тэл. (017) 225 48 60, факс (017) 227 56 48
E-mail: ps@rw.by
Рр. 3012600090017 філіял 527 «Белжелдор»
ОАО «АБ Беларусбанк» код 254 г. Мінск
ОКПО 00047792 УНП 100088574

Старшыні грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы імя
Францішка Скарыны"
Трусаў А.

Паважаны Трусаў А.

Беларуская чыгунка разгледзела Ваш зварот і паведамляе наступнае.

У адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзяржаўнымі мовамі ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляючыся беларуская і руская мовы.

У адпаведнасці з артыкулам 23 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб чыгуначным транспарце" на чыгуначных станцыях, у тым ліку вакзалах, у цягніках і іншых месцах абслугоўвання пасажыраў, адпраўшчыкоў і атрымальнікаў грузаў і багажу службовае справаводства, афармленне ўліковай, справаздачнай, камерцыйнай і тэхнічнай дакументацыі, тэлефонная сувязь, прававая і навукова-тэхнічна інфармацыя, а таксама іншя інфармацыя, службовыя зносіны ў арганізацыях чыгуначнага транспарту агульнага карыстання, звязаных з рухам цягнікоў, перавозкай пасажыраў, грузаў і багажу, ажыццяўлюючыя на беларускай і (або) рускай мовах.

01.03.2012 уступіў у сілу Закон Рэспублікі Беларусь "Аб назвах геаграфічных аб'ектаў" (далей Закон).

Згодна з Законам аб'екты транспартнай інфраструктуры, а менавіта чыгуначныя станцыі, аўтавакзалы, прыпыначныя пункты, станцыі метрапалітэна, парты, прыстані, аэропорты і іншыя аналагічныя аб'екты, адносяцца да геаграфічных аб'ектаў.

У адпаведнасці з артыкулам 17 Закона ў Рэспубліцы Беларусь назвы геаграфічным аб'ектам прысвойваючыся на беларускай мове, з якой способам транслітарацыі передаючыся на рускую мову.

Нормы Закона прымяняючыся да праваадносінаў у галіне называю геаграфічных аб'ектаў, якія ўзніклі пасля ўступлення яго ў сілу.

У адпаведнасці з заканадаўствам, да 01.03.2012 назвы населеных пунктаў, адміністрацыйна-терытарыяльных адзінак, вуліц, плошчаў, рэк і г.д. прысвойваліся на беларускай або рускай мовах.

Такім чынам, у частцы прысвяення назывы геаграфічным аб'ектам да 01.03.2012 на рускай мове Беларуская чыгунка дзеянічала ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

У выпадку нязгоды з рашэннем, якое прынята па Вашаму звароту, Вы можаце абскардзіць яго у Міністэрстве транспарту і камунікацій Рэспублікі Беларусь па адрасу: г. Мінск, вул. Чычэрына, 21.

Першы намеснік Начальніка Беларускай чыгункі

У.Б. Міхайлук.

Менскі вакзал у 20-я гады XX стагоддзя. Надпісы на чатырох дзяржаўных мовах: беларускай, рускай, польскай і ідыш, але першы надпіс па-беларуску.

Хлеб “Стараадаўні Віцебск”

У Віцебску прадаецца хлеб “Стараадаўні Віцебск” - асаблівы

Да 100-годдзя Лідскага аэрадрома

Міністэрства сувязі і інформацыі Рэспублікі Беларусь

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства паштовай сувязі

БЕЛПОШТА

пр-т Незалежнасці, 10, 220050, г. Мінск-50
тэл. 293-59-10, факс 226-11-70
office@belpost.by www.belpost.by
р/р 3012100280011 у ф-ле 529 «Белсвязь»
ААБ «Беларусбанк», г. Мінск, код 720

31.08.2012

№ 18-01-23/250

На № _____ ад _____

Старшыні Грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"

Трусаў А.А.
вул. Румянцева, 13
220034, г. Мінск

Паважаны Алег Анатольевіч!

На аснове прадстаўленых Вамі матэрыялаў створана мастацкая немаркіраваная паштоўка "Лідскі аэрадром - найстарэйшы аэрадром Беларусі".

Дзякуем Вам за плённае супрацоўніцтва.

Дадатак: арыгінал-макет паштоўкі на 1 л. у 1 экз.

З павагай,

Генеральны дырэктар

I.I. Саксонава.

Паштоўка падпісана па-беларуску і па-ангельску. Наклад 3000 ас.

Адкрылася першая прыватная беларускамоўная школа футболу

Ашмянскія школьнікі атрымалі магчымасць займацца футболам. У чацвер, 1 лістапада, прайшло афіцыйнае адкрыцце прыватнай школы.

Першыя заняткі ў ёй ужо пачаліся.

Школа адчынілася дзякуючы намаганням Асасцяцыі "Беларуская федэрацыя футболу", Ашмянскага райвыканкаму і індывідуальнага падпрымальніка Аляксандра Кушнера.

- Ідэя адкрыцця школы ўзнікла ў верасні гэтага года, - кажа яе заснавальнік Аляксандр Кушнер. - У рэгіёне шмат ахвотных дзяцей, так-

сама сваю ролю адыграла жаданне бацькоў ў падтрымка мясцовых уладаў.

Асаблівасцю школы будзе не толькі тое, што ўстанова - першая прыватная футбольная школа рэгіёна. Да таго ж яна будзе беларускамоўнай.

- Заняткі і трэніроўкі ў школе будуть праходзіць на беларускай мове, - дадае спадар Аляксандр. - Не думаю, што для дзяцей гэтага будзе складана: усё ж у школе яны вывучаюць беларускую. Вядома, ёсьць спецыфічная спартыўная тэрміналогія, якая

на-беларуску і па-руску гучыць па-рознаму.

Але паступова да гэтага прыстасуемся. Акрамя таго, бацькі таксама падтрымалі навучанне на беларускай мове.

Наші кар.

На здымку: А. Кушнер.

16 лістапада

у межах кампаніі "Будзьма" адбудзецца презентацыя

новых беларускамоўных календароў ТБМ.

Сустрэча з аўтарам - мастаком **Ігарам Марацкіным**.

Імпрэза праводзіцца на сядзібе ТБМ па вул. Румянцева, 13.

Пачатак - 17.30.

Уваход вольны.

Будучы манах-базыльянін, астрономам Віленскай абсерваторы і выкладчыкам астрономіі Віленскага ўніверсітэта (Галоўнай школы) Цэзары Каменскі (Камінскі) (Cezař Kamienski ці Kamienski) нарадзіўся у 1765 г. З польскага біяграфічнага зборніка вядома што ягоным бацькам быў Францішак Каменскі а маці Францішка Каменская з Якубоўскіх. Але інфармацыі пра месца нараджэння будучага вучонага няма. Кароткая біяграфія будучага правінцыяла базыльянскага ордэна ёсць у "Спіске чиновников монашескага духавенства ордена базыльянскага в митрополичье Литовско-віленской епархии находящихся, за 1815 год": "Кесарый Каменскі, кансультар, дваранская званія літоўскай нацыї, 49 гадоў, у 1781 г. у манастыры антопальскім навучаўся кра- самоўству; 1782-га, 1783-га і 1784-га ў манастыры вілен- скім пры ўніверсітэце - логіцы, фізіцы, матэматыцы, у жы- ровіцкім і ў Рыме з 1787-га і на 1792-гі - багаслою і праві- лам царкоўным, у 1794-м па здадзеным доследзе ў віленскім універсітэце азначаны доктарам філософіі і забяспечаны пасведчаннем. Пастрыжаны ў манахі 1780-га ў манастыры беразвецкім. Ад 1785-га па 1792-гі быў настаўнікам у ву- чельні жыровіцкай, ад 1792-га да 1797-га ў віленскім мана- стыры навучаў манаху філа- софії, пасля быў ва ўніверсі- тэце 17-гадоў ад'юнктам астрономіі і абраны настаў- никам у тым жа ўніверсітэце Віленскім астронамічнай на- вукі, пасаду выконваў гадоў 5- ць, у 1814-м годзе, па атры- манай адстаўцы з універсі- тэта, азначаны ігуменам віленскага манастыра, і да- гэтуль знаходзіца. Пад судом не быў. З віленскага ўніверсі- тэта атрымлівае ў год жала- вання срэбрам 250-т руб., з манастыра срэбрам 60-т руб. Здолны".

З аналізу аналагічных біяграфій іншых асоб, бачна, што "літоўская нацыя" абазна- чае тое, што асоба нарадзілася на тэрыторыі сучаснай Заход- ній Беларусі ці на тэрыторыі сучаснай Віленшчыны. Прозвішча Каменскі (Камінскі) вельмі часта сустракаецца сярод шляхты Лідскага, Ашмян- скага і іншых паветаў былога ВКЛ.

У 1785 г. Каменскі пазначаны ў спісах студэнтаў прафесара фізікі Галоўнай школы ВКЛ Юзафа Міцкевіча, у 1790 г. стаў святаром, у Рыме вучыўся ў "Collegium de pro- paganda fide" і скончыў са сту- пеннем доктара тэалогіі. У Ві- ленскім універсітэце Каменскі стаў яшчэ і доктарам філософіі.

5 лютага 1797 г. памёр астроном Ежы Стрэцкі - сябар і паплечнік рэктара Галоўнай школы і дырэктара абсерваторыі Марціна Пачобута-Адляніцкага. Замест памерлага астронома на пасаду ад'юнкта Галоўнай школы (Віленскага ўні- версітэта) і помочніка астра- нома-абсерватора Віленскай абсерваторыі быў азначаны Каменскі. У той час Пачобут Адляніцкі ўжо быў сусветна-

вядомым астрономам. Нястом- ным назіральнік, ён кожную ясную ноц праводзіў у абсер- ваторыі. Працууючы разам з прафесіяналам такога ўздроўню як Пачобут, Каменскі павінен быў хутка адбыцца як наву- ковец.

Выкладаць астрономію ў Віленскім універсітэце Цэ- зары Каменскі пачаў у 1808 г. пасля Ігната Рэшкі. Рэшка не меў сур'ёзной навуковай пад- рыхтоўкі, аднак быў прызна- чаны на кафедру непасрэдна рускім імператарам Паўлом I, якому вельмі спадабаўся сваёй зухаватасцю, падчас дэмант- страцыі астронамічных прыбо- руў пры наведванні апошнім абсерваторыю. Лічылася, што Рэшка выкладаў занадта неглы- бока, і Ян Снядэцкі. Камісія стала вышшайшай уладай адноўленага Віленскага Княства, якое склада- лася з 4 дэпартаментаў, утвор- раных замест быльх Віленскай, Гарадзенскай і Менскай губер- ні ў Беластоцкай акругі. Цэзары Каменскі ўваходзіў у склад створанага Напалеонам ураду Літвы, працаўшы на камісіі Сня- дэцкага і курыраваў справы рэлігіі. Ён выступіў супраць іерархаў юніяцкай царквы Ка- хановіча і Красаўскага пра якіх адзін з пазнейшых "ліквіда- тараў" ўніі епіскап Лужынскі пісаў: "... толькі ў 1799 г. мітрапаліт Лісоўскі ... заклаў пачаткі Уз'яднання, за ім архієпіскап Красаўскі і мітраполіт Кахановіч дзеянічалі ў тым эже духу..." .

У 1814 г. Каменскі сышоў з універсітэта на пасаду настаяцеля Віленскага Свята- Троіцкага манастыра, па пра- тэкцыі Навасільцева месца Ка- менскага заняў астроном Ві- цэнт Карчэўскі (1789-1832).

Высокаадукаваны і аў- тарытэтны навуковец вярнуў- ся да царкоўнай пасады ў цяжкі для юніяцкай царквы час: уз- манічайся ціск царскага ўраду і выспяваў унутраны разлад паміж "белым" і "чорным" духавенствам, які потым быў выкарыстаны для ліквідацыі юніяцкай царквы. Юніяцкая цар- ква ў гэты час была па-сапраў-

днуму народнай, але ў адроз- ненне ад рымска-каталіцкага кас- цёла - беднай і жабрацкай. Статус і менталітэт манаху-базыльяна ("чорнае" духавенства) у царкве моцна адрозніваўся ад статусу і менталітetu святараў ("белас" духавенства). Базыльяне ў асноўным, гэта была шляхта са значна вышэйшым адукатыўным і інтэлектуаль-nym уздроўнем за белае духа- венства, яны ўтваралі ў царкве своеасаблівую касту. У пер- шай трэці XIX ст. белае духа- венства імкнулася "скінуць з рускай уніі лацінізатарскія ланцугі". Галоўная вучэльня дзе гадаваліся будучыя дзеячы "белага духавенства" была Галоўная семінарыя у Вільні. У Віленскую Галоўную семіна- рию паступала моладзь якая ў нейкай ступені была гатовая да барацьбы калі не з рымска-каталікімі дык, з лацінізацый чаш- ткі ўніятаў і з праваднікамі лацінізаціі - базыльянамі. Яск- равым прыкладам святара - выхадца з "белага" духавенства быў Міхал Баброўскі, чалавек які стаў прафесарам-славістам.

У мемуарах біскупа Лужын- скага пісана прыкрая сутычка паміж прафесарам-славістам і юніяцкім святаром Міхалам Баброўскім і гады яшчэ настаяцелем Віленскага Свята-Троіцкага базыльянскага мана- стыра Каменскім: "Калі у дзень Св. Троіцы каб вітаць свайго епіскапа (Андрэяна Галаўню - Л.Л.) у манастыр з'явіўся прафесар М. Баброўскі з грэка - ўніяцкімі кілірыкамі, якія на- вучаліся ў галоўнай семінарыі, настаяцель манастыра Цэзары Каменскі сустрэў их такім словам: "Навошта сюды пры- ишилі? Ідзіце преч, гэта наш біскуп, а не ваш, ваш архібі- скуп-сіхізматык у Палацку". Пасля таго прыёму Баброў- скому заставалася толькі адно

Леанід Лаўрэш

чыніць значную колькасць базыльянскіх манастыроў а з астатніх стварыць адну правін- цию. Аднак міністр князь А.Н. Галіцын часова не згадзіўся з такай прапановай. Базыльяне прапанавалі даслаць у Пецяр- бург дэлегацыю для аблерка- вання спраў, але ў прысылы дэлегаці ім было адмоўлены. Тады літоўскі правінцыяль напі- саў пісьмо у якім аргументаваў неабходнасць існавання свайго ордэна, апісаў заняпад мана- стыроў і ў канцы пісьма дадаў: "... колькасць уніятаў стала змяншаецца і няма нікіх сродкаў спыніць гэта няшча- сце, таму нават дазвол рыма- католікам уступаць у ордэн не спыніць памяняння колькасці ўніятаў...". Колькасць манахай, асабліва ў Беларускай пра- вінцыі, змяншалася, у манасты- рак заставаліся адны не да чаго не вартыя старыя, і нават у Су- пральскім манастыры настая- целю, каб правесці богаслу- жэнне, прыходзілася запра- шаць святара з суседняга пры- ходу. Аднак станоўчай рэакцыі на гэты зварот не было.

28 студзеня 1821 г. мі- трапаліт Булгак, грунтуючыся на просьбе правінцыяла Бела- рускай правінцыі Смыковіча, прапанаваў 2-му дэпартаменту далучыць Беларускую пра- вінцыю ордэна да Літоўскай. Правінцыямі базыльянскага ордэна ў той час кіравалі: Беларус- кай - Нікадзім Смыковіч, Лі- тоўскай - Цэзары Каменскі, Рускай - Леў Дзяшковіч. Пля- мяннік Міхала Баброўскага - Баброўскі Павел Восіпавіч, расейскі генерал і гісторык, ад- значае, што "з усіх асаблівым значэннем і аўтарытэтам у базыльян карыстаўся літоўскі правінцыяль Каменскі, абрани ў 1821 г. у архімандрity Ляшчынскага манастыра ... Гэта быў адзін з адукаваней- шых манахуў у ордэні, фана- тычна прыхільні лацінству... Больш за 10 гадоў ён стаяў на чале партыі базыльян".

У 1820-х гадах Літоў- ская правінцыя ордэна, якой кіраваў Каменскі, мела 187 манахуў і 72 навіцыякі якія выучвалі багаслоўскую навукі, рыторы- ку, лаціну і інш. У правінцыі былі: багаслоўская і філософ- ская студыя (на правах гімназіі) пры Віленскім Свята-Троіцкім манастыры (вучылася 17 клі- рыкаў), клас рыторыкі пры публічнай школе у Жыровіц- кім манастыры (20 вучняў), школы лаціны ў Тараканях (у 1-м класе 16 вучняў, 2-м - 11 вучняў), школы маральнага багаслоўя ў Суткаўскім і Ваў- нянскім манастырах (8 клі- рыкаў). У правінцыі было 6 публічных школ для міран, дзе выкладалі 40 манахуў і прыход- скія школы, дзе так сама выкладалі манахі-базыльяне. Базыльянскі орден, з-за свайго значэн- ня ў справе адукациі, кары- стаўся заступніцтвам расейскіх міністраў народнай асветы: графа Зававадоўскага, графа Разумоўскага, князя Галіцына і апекуну віленскай навучаль- най акругі князя А. Чартары- скага і М. Навасільцева.

Яшчэ ў 1812 г. 2-гі ад- дзел міністэрства духоўных спраў і адукациі пачаў выкон- ваць указ Сената, які не дазва- ляў прымыць лацініяну у базыльянскім ордэні. Пазней дырэк- тар 2-га дэпартамента міністэрства Тургенев прапанаваў за-

Абсерваторыя Пачобута-Адляніцкага, 2012 г.

Навіны лялечнага тэатра

Услед за нашумелымі паста-
ноўкамі чэхайскай "Чайкі" і "Драй швестэрн", "Вян-
чання" паводле Ві-
тольда Гамбровіча і "Шоўку" Аляксандра Барыка на
сцэне Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек адбыўся
гучны спектакль Сяргея Кавалёва "Певень, Кот,
Цмок і іншыя".

Гэта фантастычнае

апавяданне па матывах твораў Я. Баршчёўскага. Прэм'ера адбылася 14 кастрычніка 2012 года. Спектакль ажыццяўі славуты рэжысёр Мікола Анд-
рэу, які раней працаўваў у Гаразенскім тэатры лялек.
Мастак - В. Разумава, а музы-
ку напісаў славуты кампазітар С. Бельцюкоў. Спектакль ад-
быўся ў рамках гастролей маладзечанскага тэатра лялек "Батлейка", які заснаваў у 1990 годзе мой старыши сябра, славуты рэжысёр-лялеч-
нік, кандыдат мастацтвазнаўства Сяргей Фёдаравіч Юрке-
віч (1954-2002). На этапе ста-
наўлення тэатр адчуваў моц-
ную падтрымку тагачаснага мэра г. Маладзечна Генадзя Змітрапіч Карпенкі (1949-
1999). Як расказваў рэжысёр у прыватнай гутарцы, яму прыйшлося нават "куляць" чарку гарэліцы разам з мэрам, каб тэатр па-сапраўднаму за-
працаўваў!

На гастролях тэатра у Менску ў зале былі заўважаны ВІП-персоны. Гэта - народны артыст Беларусі, славуты ку-
палаўец Віктар Манаеў, а так-
сама знакаміты пісьменнік Уладзімір Ягоўдзік. У гастролях тэатра ў Менску ёсьць і адмоў-
ная з'ява, а менавіта адсутнасць тэатральных праграмак у про-
дажы!

Чаму такое адбылося я не ведаю, але дзесяцам спектакль спадабаўся. Было шмат кветак.

"Батлейка" з'ехала, але і спектакль "Шоўк" часова

адменены, бо выкананы галоў-
най ролі, малады артыст Ві-
таль Краўчанка звольніўся з тэатра, а выконваў ён ролю Шанкура.

2 лістапада 2012 года ў дзень старадуніга беларус-
кага свята памінання продкаў Дзяды Беларускі дзяржаўны тэатр лялек паказаў спектакль "Дзяды" паводле пазмы славутага Адама Міцкевіча. Усё тайнства рытуалу ўвасобілася ў аднайменнай лірыка-драматичнай паме класіка. Гэта своеасаблівы зворт да Дзядоў як чацвёрткі асабістага існавання ў мінульм, выказванне ім падзякі за сучаснае быццё.

Ці вартыя мы тых ах-
вяр, што панеслі лепшыя прад-
стаўнікі наших продкаў, аддаў-
шы сваё жыццё дзеля нашай будучыні?

"Дзяды" дня сёняншня-
няга - гэта спроба адчуць "ант-
рапалогію душы" беларусаў прац яднанне пакаленняў і пер-
аемнасць духоўнага абуджэння.

У спектаклі пазмы гу-
чыць на беларускай мове. Аўтарам перакладу з'яўляецца паста-
вік, перакладчык, літаратар, кан-
дыдат філалагічных навук - Серж Мінскевіч.

Рэжысёрам спектакля з'яўляецца вучань Аляксей Ляляўскага - Аляксандр Янушкевіч. Мастак - славутая Таццяна Нерсісян, а кампазітар - Аляксандр Літвінскі, які таксама добра вядомы ў твор-
чых колах г. Менска і Беларусі!

У бліжэйшыя месяцы ў межах творчай лабараторыі тэатра лялек Беларусі стаічна публіка пабачыць спек-
таклі:

1) Марілёўскі абласны тэатр лялек: "Дзівосныя авантуры паноў Кубліцкага ды Заблоцкага". (17 студзеня 2013 года). С. Кавалёў.

2) Гомельскі дзяржаўны тэатр лялек: Дж. Селіндкар, "Над бездзянню ў жыце". (14 лютага 2013 года).

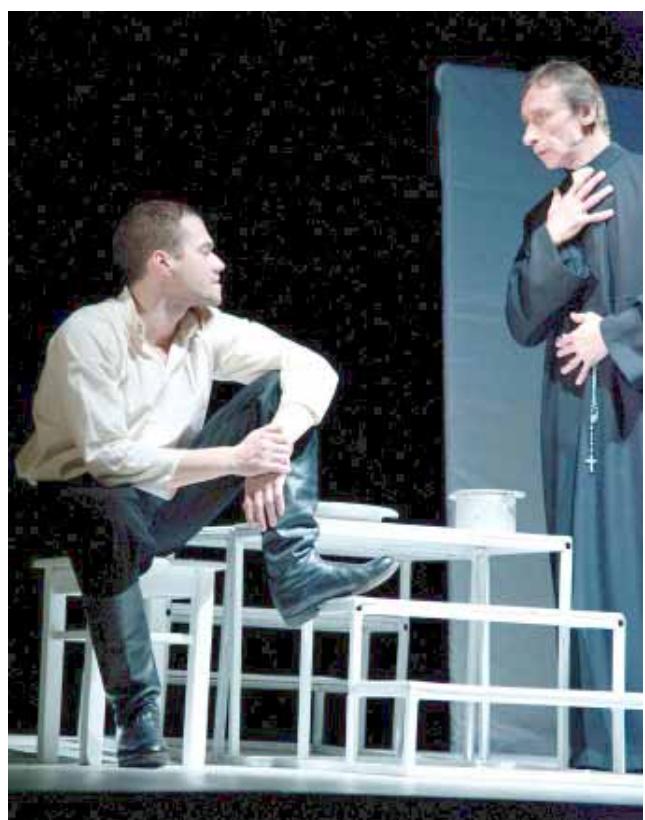
3) Гарадзенскі абласны тэатр лялек: Мікалай Гоголь, "Ві. Жахлівая Помста". (6 сакавіка 2013 года).

4) Беларускі тэатр "Лялька", Віцебск: Мікалай Гоголь, "Нататкі Вар'ята". (21 сакавіка 2013 года).

5) Берасцейскі тэатр лялек: Мікалай Носаў, "Прыгоды Нязнайкі". (18 красавіка 2013 года).

Вось такія навіны Лялечнага тэатра Беларусі.

Аляксей Шалахойскі.

Закаханыя над горадам

Выстава з Іерусаліма ў Нацыянальным мастацкім музеі "Марк Шагал: жыццё і хаханне" прысягвае вялікую ко́лькасць наведальнікаў як гуманістычнае і жыццясцярдальнае падзея, якое падноўвае культуры розных народаў.

Экспазіцыя вяртае гісторычную праіду і значна да-
паўніе веды суічыннікаў пра-
знанага майстра жывапісу і графікі XX стагоддзя. Глядзач можа не толькі азнаёміцца з падзеямі з доўгага пленнага жыцця
Марка Шагала на стэндзе, але і праглядзець дакументальную
кінастужку Веры Савінай і Соі Катовіч па віцебскіх і па-
рыжскіх пущынінах мастака. У фільме ўдзельнічаюць паст-
Давід Сімановіч, аўтар помніка
майстру А. Годзікаў і іншыя.

Марк Шагал нарадзіўся ў сям'і гандляроў 6 (7) ліпеня 1887 года ў віцебскім раёне Пескаўціку. Ён выхоўваўся ў хасідскай рэлігійнай традыцыі, ведаў старожытнагабрэйскую мову, Тору і Талмуд. Летам хлопчык гасціў у Лёзна ў дзеда, які быў цырульнікам, побач жылі вельмі каларытныя асобы, дзядзька граў на скрыпцы. Адсюль у карціны перанесены шчымліў вобраз скрыпача на даху хаты. Цётухны і стрыечныя браты вельмі любілі прыгожага рамантычнага юнака.

"Я чую музыку, і думаў, што буду музыкам, пісаў начамі вершы, і думаў, што буду пээтам", - казаў ён. Калі сын абраў жывапіс, маці адвяла яго ў майстэрню да Ю.М. Пэна.

Выходзец з беларускіх ашараў, Марк Шагал ўсё жыццё звязаўся да вобразу роднага Віцебска, вузенъкіх вулачак, дамкоў па вуліцы Пакроўскай, габрэйскіх кварталаў, улюблёных кутоў над Дзвінай, а яго незаслужана на дзесяцігоддзі выкраслі з культурнага канцэпту краіны.

У 20 -тыя гады ён імкнуўся ператварыць Віцебск у квітнеочы горад мастакоў, запрасіў выкладаць жывапіс лепшых тагачасных творцаў. Ён прыўтаў рэвалюцыю, упрыгожваў горад да святаў, але не быў зразумелы ў сваіх лепшых пачуццях. У 1922 годзе ён выехаў за мяжу, жыў у Берліне, у Парыжы і на поўдні краіны, з 1941 па 1947 год жыў і працаўваў у ЗША па запрашенні Музея сучаснага мастацтва.

Значную частку Менскай выставы складаюць графічныя ілюстрацыі Бібліі ды іншых сусветных літаратурных крыніц. Біблійныя афорты Шагала - непаўторны ў гісторыі мастацтва, адзначаюць крытыкі. Яны дэмансструюць валоданне майстра тэхнікай, глыбіню разумення узаемадносінаў паміж чалавекам і Богам.

На менскай выставе можна ўбачыць творы "Прапрок Ілія", "Сумная песня цара Давіда", "Майсей", "Давід і Вірсавія", "Даніл", "Сара і Авімелех" і іншыя. Ёсьць карціны, прысвечаныя габрэйскім святам Сукот, Іом Кіпур, Рош

ха-Шана.

Зразумець глыбей біблійныя тэмы мастаку дапамаглі вандроўкі ў Палестыну, Сірю, Егіпет ў 1931 годзе.

Адчуванне трагедыі габрэйскага народа ў Другую Сусветную вайну, перажытыя страты родных на-
кліпі адбілі на творчасць мастака.

Адзін з твораў пе-
радае выяву бежанца з Торай у руках. У той час, калі адбываліся сусветныя катаклімы, жахі фашызму і сталінізму, гінулі людзі, гарэлі на плошчах кнігі, мастак хвалявалі традыцыйныя тэмы за-
хавання Бібліі.

Між іншых літаратурных вобразаў на выставе - ілюстрацыі да паэм "Мёртвия душы" М. Гоголя ў гратэс-
кім духу, героі баек Ла Фантэна, выкананы ў 1923-30 гадах па замове Амбруаза Волара.

Шагал рабіў малюнкі для кніг сваіх жонкі Бэлы Розенфельд "Агні, што гараць," "Першая сустрэча", передаваў свае ўспаміны аб дзяяцінстве і эсэзі ў тутабіографічнай кнізе "Маё жыццё".

У цэнтры залы на вы-
ставе размешчаны акварэлі і пастэлі тонкіх блакітных і ру-
жовых колераў: "Узыход", "За-
каханыя", "Націрморт з садам і кветкамі", "Двое закаханых і кветкі". Гледачы ў замілаванні спыняюцца лі іх.

Адна з карцінай "Бачанне" передае з'яўленне мастаку за працай анёла.(Такі сон насамрэч прынісіўся Шагалу ў 1910 годзе.) Рысы яго нагадваюць твар каханай Бэлы - жонкі і музы. "Натхненне мастака - дар нябесаў", - сцвяржвае аўтар.

З 1960-х гадоў Шагал у асноўным перайшоў на ману-
ментальныя віды мастацтва - мазаікі, вітражы, шпалеры, за-
хапіўся скульптурай і керамі-
кай. У 1963-64 гадах М. Шагал выкананы роспіс плafона ў па-
рыжскай Гранд Опера па пра-
панове міністра культуры Францыі А. Мальро. У 1966 годзе ён стварае для Метраполітан Опера ў Нью-Ёрку два пано, а ў Чыкага ўпрыгожвае будынк Нацыянальнага банка мазаікай "Чатыры пары года".

У 1968-70 ім выконваліся і былі адкрыты вітражы на хорах царквы ў Цюрыху. У 1971-73 г. Марк Шагал ствараў мазаічнае пано для будынка ізраільскага парламента ў Іерусаліме, у 1974-76 ён выконваў вітражы ў саборы ў Рэймсе. Творы мастака дэ-
манстраваліся ў Лондане, Па-
рыжы, Дрэздене, Нью-Ёрку, Жэневе, Цюрыху.

"Удзячны арганізатор выставы на высокім еўрапейскім узроўні," - пішуць на-
ведальнікі ў кнізе водгукаў. Імпрэза адбываецца пры пад-
трымцы амбасады дзяржавы Ізраіль у Беларусі і Міністэрства культуры РБ. У музее можна набыць паштоўкі і кнігі з рэпрадукцыямі карцін мастака. Выставка будзе працаваць да 28 студзеня 2013 года.

Э. Дзінскія.

На здымку: 1. Афіша да выставы ў Нацыянальным мастацкім музее.

**Марк Шагал:
жыццё і хаханне**

для 125-годдзя з дня нарадzinі
блізкіх сяброў і падтрымчыкі

Марк Шагал: жыццё і хаханне

для 125-годдзя з дня нарадzinі

блізкіх сяброў і падтрымчыкі

Марк Шагал: жыццё і хаханне

для 125-годдзя з дня нарадzinі

блізкіх сяброў і падтрымчыкі

Марк Шагал: жыццё і хаханне

для 125-годдзя з дня нарадzinі

блізкіх сяброў і падтрымчыкі

Марк Шагал: жыццё і хаханне

для 125-годдзя з дня нарадzinі

блізкіх сяброў і падтрымчыкі

Марк Шагал: жыццё і хаханне

для 125-годдзя з дня нарадzinі

блізкіх сяброў і падтрымчыкі

Марк Шагал: жыццё і хаханне

для 125-годдзя з дня нарадzinі

блізкіх сяброў і падтрымчыкі

Марк Шагал: жыццё і хаханне

КАСТРЫЧНІЦКАЯ ІМПРЕЗА Ў ТБК ЛІТВЫ

27 кастрычніка ў ТБК адбылася чарговая імпрэза, прысвечаная ўшанаванию памяці і ўспамінам пра культурных і грамадскіх дзеячоў, юбілеі якіх прыпадаюць на кастрычнік, а лёс іх быў звязаны з Вільніем і Беларуссю. Гэта стала ўжо традыцыяй і за апошнія пяць гадоў ні разу не зрывалася. Імпрэза заўсёды праводзіцца ў апошнюю суботу месяца а 15 гадзіне.

Пра жыццёвым шляхом вялікага і мужнага беларускага патрыёта, які жыво амаль па суседству, Міколу Рулінскага распавяла Леакадзія Мілаш. Мікола Рулінскі вучыўся ў беларускай гімназіі, паходзіў з даволі заможнай сям'і, быў актывістам беларускага руху ў часе польскай акупацыі. Калі трэба было бараніць Беларусь і беларусаў Мікола паступіў у вайсковы эскадрон Барыса Рагулі, быў афіцэрам Беларускай Краёвай Абарони і служыў да 1944 года. З прыходам бальшавікоў быў арыштаваны і на доўгі тэрмін асуджаны. З гарбачоўскай адлігаю вярнуўся ў Літву і ўладкаваўся на паперную фабрыку ў Грыгішках. У Вільні ўдзельнічаў у стаўленні Таварыства беларускай культуры, быў актыўным чальцом, прысутнічаў на ўсіх імпрэзах ТБК. Меў здолнасці да пазіціў і спеву, але з-за сціпласці

туроза з невялічкім адрывам парамага "Партыя працы", за ёй быў сацыял-дэмакраты і кансерватары. Як мяркую палітолаг, у выніку гэтых трох партый могуць набраць прыкладна адноўкавую колькасць месцаў у Сойме Літвы. Кожныя 2 з 3 партый могуць ствараць кааліцыю, таму магчымыя 3 варыянты кааліцыйнага ўраду. Паколькі яшчэ адразу пасля першага туру сацыял-дэмакраты і "Партыя працы" папярэдне давоміліся стварыць кааліцыю, хутчэй за ёсць так і адбудзеца. Для пущніцкай Расіі і Беларусі гэта дае надзею на больш шчыльныя палітычныя стасункі з Літвой. Але ў дзяяцэнні перспектыве гэтая кааліцыя можа развіцца і стварыць кааліцыю сацыял-дэмакрату і кансерватараў.

У варунках адсутнасці зрухаў у бок дэмакраты і адсутнасці механизму рэальнага падліку галасоў выбарцаў, недарочнымі выглядаюць заявы Мілінкевіча, Някляевы, Янукевіча і іншых аб планаваным удзеле ў презідэнцкай выбарчай кампаніі 2015 года. Ды яшчэ, як стала ўжо звычай, кожны заяўляе пра жаданне быць адзінам кандыдатам ад апазыцыі. Было смешна, калі б ўжо не началася разальная сварка паміж іх прыхільнікамі на старонках апазыцыйных СМИ і ў сацыяльных сектах.

А што прости люд? А ён, здаецца, больш заклапочаны падвышеннем коштав на 30-35% на гарэлку, малочны і іншыя прадукты. Але гэта вядзе не да росту пратэстных настроў, а да палівання на палітчых крамаў.

ў ТБК.

Дзеля падрыхтоўкі да 1 з'езду Беларускага Народнага Фронту прыехалі з Менска да Хведара Нюнькі першыя намеснікі Зянона Пазняка - Міхась Ткачоў, мастакі Мікола Купава і Сокалаў-Кубай. Тут на месцы Міхась Ткачоў напісаў зворот да старшыні "Саюдзіса" Вітаўтаса Ландебергіса, наконт даўволу правесці ў Вільні 25.06. 1989 г. з'езд БНФ і забяспечыць удзельнікам з'езду гагэлі, харчаванне, відэяпаратуру з пе-ракладам на літоўскую, ангельскую і рускую мовы. Чарнавік звяроту захаваўся і быў паказаны прысутнім. Аплату за правядзенне з'езду ўзяў на сябе БНФ. Пазней гроши ў суме 5000 руб. быў передадзены праз Х. Нюньку "Саюдзісу".

- З'езд, як ведаем, быў праведзены пасляхова 25.06. 1989 г., дзякуючы дамоўленасці камісіі на чале з М. Ткачоўым і пры маймінде з уладамі Літвы. Пазней яшчэ не аднойчы прыйшлося сустракацца з гэтым выбітным навукоўцам, грамадскім дзеячом і цікавым чалавекам.

Ад імя БХД партыі з прывітальным словам на імпрэзе выступіла сябра партыі, каардынатор праекта "Пакаянне" Валерыя Чарнаморцева. Яна передала прывітанне ад кіраўніцтва БХД.

Валерыя выказала сваю любоў да дарагой кожнаму беларусу Вільні. Яна прыехала з групай туристаў з Беларусі, каб прысутнічаць на канцэрце "Ляпіс Трубяцкі".

Вершы з поўначы ў Лідзе

2 лістапада г. Ліда наведала віцебская паэтка Ірына Грумандзь (Лобан). Прайшлі трох літаратурныя сустэрэчы: у Лідскім каледжы, у клубе "Актыўнае даўгальце", у Лідскай цэнтральнай бібліятэцы імя Янкі Купалы.

Падчас сустэрэч сп. Ірына распавядала пра сваё наведванне Святой Зямлі, чытала вершы з кнігі "Мая душа". Гучалі песні на слова Ірыны Грумандзь у выкананні вядомага лідскага барда Сяржку Чарняка і яго ж аўтарства. Паэзія высокай духоўнасці і маральнасці - асноўная характеристыка творчасці Ірыны.

- Пісала, пішу і буду пісаць пра любоў, без яе і жыццё

Цэнтральная Раённая Бібліятэка імя Янкі Купалы
Таварыства Беларускай Мовы імя Францыска Скарыны

ПАЭТКА З ПОЎНАЧЫ

Вершы
з
кнігі
"Мая душа"

17 00
КАНФЕРЕНЦІАЛ

немагчыма, адсюль і філософія жыцця. Пейзажнай лірыкі ў мене амаль няма, хаця вобразнасць з праекцыяй на пейзажнасць сустракаеца. Я праваслаўная хрысціянка. Апошнім часам шмат пішацца на рэлігійную тэматыку, але і там можна шмат знайсці філософії, інтынсісі і нацыянальнага. Дарэчы, можа, і вылучаюся такім своеасаблівай рэлігійнай тэматыкай сярод сучаснай літаратурнай прасторы, прынамсі, беларускай літаратуры. А ўвогуле, у мене няма ніводнага непразыкатага верша, тады што на дух не пераношу графаманства. Адсюль і невыпадковая назва маёй першай кнігі "Мая душа". Мой сябра пажартаўаў неяк: "Значыць цяпер кожны можа прачытаць тваю душу?" "Атрымліваецца, што так", - адказала я.

Ірына наведала Лідскі літаратурны музей, Дом рамёства, пазнаёмілася з лідзянамі, і Віцебшчына рэальна наблізілася да Лідчыны цераз узаемнае дакрананне да мастацкага беларускага слова.

Наш кар.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юлія Карчагіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубіцкі, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісаная да друку 12.11.2012 г. у 10.00. Замова № 2001.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 4450 руб., 3 мес.- 13350 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.

свой талент не выкарыстаў. Удзельнічаў у сесіі єўрапейскай секцыі Рады БНР.

Нажаль, пасля няждадай аперациі, стан здароўя яшчэ пагоршыўся, і 28 кастрычніка 2002 года Міколы Рулінскага не стала. Пахаваны ў Грыгішках.

Леакадзія Мілаш коратка распавяла пра дыпламата, і даследчыку Японіі і Кітая Іосіфа Гашкевіча, памік якому пастаўлены на іх радзіме ў Астраву.

Палітолаг Артур Юдзіцкі распавёў пра палітычна становішча ў Літве і Беларусь.

28 кастрычніка ў Літве павінен адбыцца другі тур парламенцкіх выбараў. У першым

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адправлений:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by